

I

(Retsakter, hvis offentliggørelse er obligatorisk)

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 261/2004

af 11. februar 2004

om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 80, stk. 2,

under henvisning til forslag fra Kommissionen ⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽²⁾,

efter høring af Regionsudvalget,

efter proceduren i traktatens artikel 251 ⁽³⁾, på grundlag af Forligsudvalgets fælles udkast af 1. december 2003, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) Handling fra Fællesskabets side, når det drejer sig om lufttransport, bør bl.a. sigte på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Endvidere bør der fuldt ud tages hensyn til forbrugerbeskyttelseskrav generelt.

(2) Boardingafvisning og aflysning eller lange forsinkelser forårsager alvorlige problemer og gener for passagererne.

(3) Selv om Rådets forordning (EØF) nr. 295/91 af 4. februar 1991 om en ordning for kompensation til rute-flypassagerer, der afvises på grund af overbookning ⁽⁴⁾, skabte grundlæggende beskyttelse for passagererne, er der stadig for mange passagerer, der afvises mod deres vilje, eller berøres af aflysninger uden forudgående varsel eller lange forsinkelser.

⁽¹⁾ EFT C 103 E af 30.4.2002, s. 225, og EUT C 71 E af 25.3.2003, s. 188.

⁽²⁾ EFT C 241 af 7.10.2002, s. 29.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets udtalelse af 24.10.2002 (EUT C 300 E af 11.12.2003, s. 443), Rådets fælles holdning af 18.3.2003 (EUT C 125 E af 27.5.2003, s. 63) og Europa-Parlamentets holdning af 3.7.2003. Europa-Parlamentets lovgivningsmæssige beslutning af 18.12.2003 og Rådets afgørelse af 26.1.2004.

⁽⁴⁾ EFT L 36 af 8.2.1991, s. 5.

(4) Fællesskabet bør derfor forbedre de beskyttelsesstandarder, der blev fastsat i forordningen, så man både styrker passagerernes rettigheder og sikrer, at luftfartsselskaber opererer under harmoniserede betingelser på et liberaliseret marked.

(5) Da der ikke længere skelnes skarpt mellem ruteflyvning og charterflyvning, bør beskyttelsen gælde både for passagerer på ruteflyvning og charterflyvning, herunder flyvning, der indgår i pakkerejser.

(6) Beskyttelsen for passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende i en medlemsstat, bør udvides til også at omfatte passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende i et tredjeland, hvis bestemmelseslufthavnen er beliggende i en medlemsstat, og det er et EF-luftfartsselskab, der udfører flyvningen.

(7) For at sikre en effektiv anvendelse af denne forordning bør de forpligtelser, der herved indføres, påhvile det transporterende luftfartsselskab, der gennemfører eller har til hensigt at gennemføre en flyvning, uanset om det sker med eget luftfartøj, under dry eller wet lease eller i en hvilken som helst anden form.

(8) Denne forordning må ikke begrænse det transporterende luftfartsselskabs ret til at søge kompensation hos enhver person, herunder tredjemand, i overensstemmelse med gældende lovgivning.

(9) Antallet af passagerer, der afvises mod deres vilje, bør reduceres ved at kræve, dels at luftfartsselskaberne i stedet for at afvise passagerer opfordrer dem til frivilligt at give afkald på deres reservation, mod en form for modydelse, og dels at der ydes fuld kompensation til dem, der i sidste ende afvises.

- (10) Passagerer, som afvises mod deres vilje, bør kunne aflyse deres flyvning og få billetprisen refunderet eller fortsætte flyvningen under tilfredsstillende forhold, og der bør sørges for dem på passende måde, mens de venter på en senere afgang.
- (11) Passagerer, der på opfordring frivilligt giver afkald på deres reservation, bør også kunne aflyse flyvningen og få billetprisen refunderet, eller fortsætte rejsen under tilfredsstillende forhold, da de står over for lignende rejsevanskeligheder, som passagerer, der afvises mod deres vilje.
- (12) Problemer og gener for passagererne på grund af aflysning bør også begrænses. Dette bør opnås ved, at luftfartsselskaberne tilskyndes til at informere passagererne om aflysninger før den planlagte afgangstid og derudover tilbyder dem en rimelig omlægning af rejsen, således at de kan træffe andre dispositioner. Luftfartsselskaber, der undlader dette, bør yde passagererne kompensation, medmindre aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet.
- (13) Passagerer fra aflyste flyafgange bør enten kunne få refunderet billetprisen eller omlagt deres rejse under tilfredsstillende forhold, og der bør sørges for dem på passende måde, medens de venter på en senere afgang.
- (14) Ligesom under Montreal-konventionen bør de transporterende luftfartsselskabers forpligtelser begrænses eller bortfalde, hvis en begivenhed skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet. Sådanne omstændigheder kan navnlig indtræffe som følge af politisk ustabilitet, vejrforhold, der er uforenelige med gennemførelsen af den pågældende flyvning, sikkerhedsrisici, uforudsete sikkerhedsproblemer eller strejker, der berører det transporterende luftfartsselskabs drift.
- (15) Det betragtes som usædvanlige omstændigheder, hvis konsekvenserne af en beslutning, der træffes som led i lufttrafikstyringen for så vidt angår et bestemt fly en bestemt dag, medfører en lang forsinkelse, en forsinkelse natten over eller aflysning af en eller flere flyafgange, selv om det pågældende luftfartsselskab har truffet alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes.
- (16) Hvis en pakkerejse aflyses af andre årsager end aflysning af flyafgangen, finder denne forordning ikke anvendelse.
- (17) Der bør på passende vis sørges for passagerer fra flyafgange, der er forsinket i et nærmere angivet tidsrum, og passagererne bør kunne aflyse deres flyvning og få refunderet billetprisen eller have mulighed for at fortsætte deres rejse under tilfredsstillende forhold.
- (18) Forplejning mv. til passagerer, der venter på alternative eller forsinkede afgange, kan begrænses eller helt undlades, hvis forplejning mv. ville give anledning til yderligere forsinkelse.
- (19) Transporterende luftfartsselskaber bør opfylde bevægelsesbegrænsede passagerers og deres ledsageres særlige behov.
- (20) Passagererne bør fuldt ud informeres om deres rettigheder i tilfælde af boardingafvisning, aflysning eller lange forsinkelser, så de er i stand til reelt at udøve disse rettigheder.
- (21) Medlemsstaterne bør fastsætte bestemmelser om sanktioner, der pålægges i tilfælde af overtrædelser af bestemmelserne i denne forordning, og sikre at de anvendes. Sådanne sanktioner skal være effektive, stå i forhold til overtrædelserne og have afskrækkende virkning.
- (22) Medlemsstaterne bør sikre og overvåge, at deres luftfartsselskaber generelt efterlever denne forordning, og de bør udpege et organ til at håndhæve den. Overvågningen bør ikke berøre passagerers og luftfartsselskabers ret til domstolsprøvelse i henhold til national lov.
- (23) Kommissionen bør analysere anvendelsen af denne forordning og især vurdere muligheden for at udvide dens anvendelsesområde til alle passagerer, der har en kontrakt med en rejsearrangør eller et EF-luftfartsselskab, hvis de er passagerer til en flyafgang fra en tredjelandslufthavn, og bestemmelseslufthavnen er beliggende i en medlemsstat.
- (24) En ordning vedrørende udvidet samarbejde om anvendelse af lufthavnen i Gibraltar blev vedtaget i London den 2. december 1987 af Kongeriget Spanien og Det Forenede Kongerige i form af en fælles erklæring fra de to landes udenrigsministre. Denne ordning er endnu ikke iværksat.
- (25) Forordning (EØF) nr. 295/91 bør derfor ophæves —

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Artikel 1

Formål

1. I denne forordning fastsættes der på de her anførte betingelser minimumsrettigheder for luftfartspassagerer ved:
- boardingafvisning mod passagerens vilje
  - aflysning af flyafgange
  - forsinkelse af flyafgange.

2. Anvendelsen af denne forordning på Gibraltar lufthavn foregriber ikke henholdsvis Kongeriget Spaniens og Det Forenede Kongeriges retlige holdning til deres uoverensstemmelse med hensyn til suveræniteten over det område, lufthavnen er beliggende på.

3. Anvendelsen af denne forordning på Gibraltar lufthavn suspenderes, indtil den ordning, der er fastlagt i den fælles erklæring af 2. december 1987 fra udenrigsministrene for Kongeriget Spanien og Det Forenede Kongerige, er iværksat. Kongeriget Spaniens og Det Forenede Kongeriges regeringer underretter Rådet om datoen for denne iværksættelse.

Artikel 2

Definitioner

I denne forordning forstås ved:

- a) »luftfartsselskab«: et lufttransportsselskab med en gyldig licens
- b) »transporterende luftfartsselskab«: et lufttrafikforetagende, der udfører eller har til hensigt at udføre en flyvning i henhold til en kontrakt med en passager eller på vegne af en juridisk eller fysisk person, der har kontrakt med denne passager
- c) »EF-luftfartsselskab«: et luftfartsselskab med en gyldig licens, der er udstedt af en medlemsstat i overensstemmelse med bestemmelserne i Rådets forordning (EØF) nr. 2407/92 af 23. juli 1992 om udstedelse af licenser til luftfartsselskaber ⁽¹⁾
- d) »rejsearrangør«: en rejsearrangør som anført i artikel 2, nr. 2, i Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure ⁽²⁾, dog ikke luftfartsselskaber
- e) »pakkerejse«: de tjenesteydelser, der defineres i artikel 2, nr. 1, i Rådets direktiv 90/314/EØF
- f) »billet«: et gyldigt dokument, der giver ret til transport, og som er udstedt eller autoriseret af luftfartsselskabet eller dets autoriserede agent, herunder tilsvarende dokumentation i papirløs eller elektronisk form
- g) »reservation«: en billet eller et andet bevis, hvoraf fremgår, at passagerens reservation er blevet accepteret og registreret af luftfartsselskabet eller rejsearrangøren
- h) »endeligt bestemmelsessted«: det bestemmelsessted, der er anført på den billet, der fremvises ved indcheckningskranken eller, ved direkte tilsluttede flyforbindelser, bestemmelsesstedet for den sidste flyvning; alternative tilsluttede flyforbindelser, der er til rådighed, tages ikke i betragtning hvis det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt overholdes
- i) »bevægelseshæmmet person«: en person, hvis bevægelighed er nedsat i forbindelse med benyttelsen af transportmidler på grund af et fysisk handicap (sensorisk eller bevægelsesmæssigt, permanent eller midlertidigt), mentalt handicap,

eller alder, eller som har nedsat funktionsevne af andre årsager, og hvis situation kræver særlig opmærksomhed og tilpasning efter personlige behov af ydelser, passagerer har adgang til

- j) »boardingafvisning«: afvisning af passagerer på en flyvning, selv om de er mødt frem til boarding på de betingelser, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, undtagen hvor der er rimelige grunde til afvisningen, som f.eks. helbreds- eller sikkerhedsmæssige årsager eller ufuldstændig rejselegitimation
- k) »frivillig«: en person, der er mødt frem til boarding på de betingelser, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, og som på opfordring af luftfartsselskabet erklærer sig villig til at give afkald på sin reservation mod en modydelse
- l) »aflysning«: en planlagt flyvning, hvortil der var mindst én reservation, som ikke gennemføres.

Artikel 3

Anvendelsesområde

1. Denne forordning gælder
  - a) for passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse
  - b) for passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende i et tredjeland, når bestemmelseslufthavnen er beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse, og det transporterende luftfartsselskab for den pågældende flyvning er et EF-luftfartsselskab, medmindre vedkommende har modtaget modydelse eller kompensation og har fået bistand i det pågældende tredjeland.
2. Stk. 1 gælder, såfremt passagererne
  - a) medmindre flyvningen aflyses som omhandlet i artikel 5, har en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang og er til stede ved indcheckningen
    - som foreskrevet og på det tidspunkt, der forud og skriftligt (herunder ved hjælp af elektroniske midler) er angivet af luftfartsselskabet, rejsearrangøren eller et autoriseret rejsebureau
  - eller, hvis der ikke er angivet noget tidspunkt
    - senest 45 minutter før den offentliggjorte afgangstid, eller
  - b) af et luftfartsselskab eller en rejsearrangør er blevet overført fra den flyafgang, på hvilken vedkommende har en reservation, til en anden flyafgang, uanset grunden hertil.
3. Denne forordning gælder ikke for passagerer, der rejser gratis eller til en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden. Passagerer med billetter, der er udstedt i henhold til et luftfartsselskabs eller en rejsearrangørs bonusprogram eller et andet kommercielt program er dog omfattet.

⁽¹⁾ EFT L 240 af 24.8.1992, s. 1.

⁽²⁾ EFT L 158 af 23.6.1990, s. 59.

4. Denne forordning gælder kun for passagerer, der transporteres af et motoriseret fastvinget luftfartøj.

5. Denne forordning gælder for transporterende luftfartsselskaber, der stiller transportydelse til rådighed for de passagerer, der er omfattet af stk. 1 og stk. 2. Hvis et transporterende luftfartsselskab, som ikke har kontrakt med passagererne, opfylder forpligtelser under denne forordning, skal det betragtes som opfyldende disse forpligtelser på vegne af den person, der har kontrakt med de pågældende passagerer.

6. Denne forordning påvirker ikke passagerrettigheder i henhold til direktiv 90/314/EØF. Denne forordning finder ikke anvendelse, hvis en pakkerejse aflyses af andre årsager end aflysning af flyafgangen.

Artikel 4

Boardingafvisning

1. Hvis et transporterende luftfartsselskab med rimelighed forventer at skulle nægte boarding, opfordrer det først til, at passagerer frivilligt giver afkald på deres reservation mod en modydelse, idet betingelserne herfor aftales mellem de pågældende passagerer og det transporterende luftfartsselskab. Frivillige bistås i overensstemmelse med artikel 8, og en sådan bistand ydes ud over den modydelse, der er nævnt i dette stykke.

2. Hvis der ikke melder sig et tilstrækkeligt antal frivillige til, at de resterende passagerer med reservationer kan komme med flyet, kan det transporterende luftfartsselskab afvise passagerer mod deres vilje.

3. Afvises passagerer mod deres vilje, skal det transporterende luftfartsselskab øjeblikkeligt yde dem kompensation i overensstemmelse med artikel 7 og bistå dem i overensstemmelse med artikel 8 og 9.

Artikel 5

Aflysning

1. Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer:

- a) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 8
- b) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 9, stk. 1, litra a), og artikel 9, stk. 2 samt i tilfælde af omlægning af rejsen når det nye afgangstidspunkt med rimelighed kan forventes at være senest dagen efter det planlagte afgangstidspunkt, bistand som specificeret i artikel 9, stk. 1, litra b) og c)
- c) have ret til kompensation fra det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 7, medmindre
  - i) de får meddelelse om aflysningen mindst to uger før det planlagte afgangstidspunkt, eller

- ii) de får meddelelse om aflysningen mellem to uger og syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst to timer før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest fire timer efter det planlagte ankomsttidspunkt, eller

- iii) de får meddelelse om aflysningen mindre end syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst en time før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest to timer efter det planlagte ankomsttidspunkt.

2. Ved meddelelsen til passagererne om aflysningen skal der orienteres om eventuelle alternative transportmuligheder.

3. Et transporterende luftfartsselskab har ikke pligt til at udbetale kompensation i henhold til artikel 7, hvis det kan godtgøre, at aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet.

4. Bevisbyrden med hensyn til, hvorvidt og hvornår passageren har fået meddelelse om aflysningen af flyafgangen, påhviler det transporterende luftfartsselskab.

Artikel 6

Forsinkelser

1. Hvis et transporterende luftfartsselskab med rimelighed forventer, at en flyafgang bliver forsinket ud over tidspunktet for den planlagte afgang

- a) med to timer eller mere for alle flyvninger på 1 500 km eller mindre eller
- b) med tre timer eller mere for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 km og 3 500 km eller
- c) med fire timer eller mere for alle flyvninger, som ikke falder ind under a) eller b).

tilbyder det transporterende luftfartsselskab passagererne

- i) den bistand, der er specificeret i artikel 9, stk. 1, litra a), og artikel 9, stk. 2
- ii) den bistand, der er specificeret i artikel 9, stk. 1, litra b) og c), når det nye afgangstidspunkt med rimelighed kan forventes at være senest dagen efter det planlagte afgangstidspunkt
- iii) den bistand, der er specificeret i artikel 8, stk. 1, litra a), når forsinkelsen er på mindst fem timer.

2. Bistand skal under alle omstændigheder tilbydes inden for de tidsfrister, der er anført ovenfor i forbindelse med hver enkelt afstandskategori.

Artikel 7

Kompensationsret

1. Når der henvises til denne artikel modtager passageren en fast kompensation som følger:

- a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km
- b) 400 EUR for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 og 3 500 km
- c) 600 EUR for alle flyvninger, der ikke falder ind under a) eller b).

Ved fastsættelse af distancen er grundlaget det sidste bestemmelsessted, hvor boardingafvisning eller aflysning forsinker passagerens ankomst efter det planmæssige ankomsttidspunkt.

2. Hvis en passager i henhold til artikel 8 får tilbudt omlægning af rejsen til vedkommendes endelige bestemmelsessted på en alternativ flyvning, og ankomsttidspunktet ikke overstiger det planlagte ankomsttidspunkt på den oprindeligt reserverede flyvning

- a) med to timer for så vidt angår alle flyvninger på 1 500 km eller mindre, eller
- b) med tre timer for så vidt angår alle flyvninger inden for Fællesskabet på over 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 km og 3 500 km, eller
- c) med fire timer for alle flyvninger, som ikke falder ind under a) eller b)

kan det transporterende luftfartsselskab nedsætte den i stk. 1 omhandlede kompensation med 50 %.

3. Det i stk. 1 nævnte kompensationsbeløb udbetales kontant, ved elektronisk bankoverførsel, med bankanvisning eller bankcheck eller, med passagerens skriftlige billigelse, i rejsekuponer og/eller andre tjenesteydelser.

4. De i stk. 1 og 2 nævnte afstande måles efter storcirkelmotoden.

Artikel 8

Ret til refusion eller omlægning af rejsen

1. Når der henvises til denne artikel tilbydes passageren valget mellem:

- a) — refusion inden syv dage i henhold til reglerne i artikel 7, stk. 3, af den fulde købspris for billetten for så vidt angår den del eller de dele af rejsen, der ikke er blevet foretaget, og for så vidt angår den del eller de dele, der allerede er foretaget, såfremt flyvningen ikke længere tjener noget formål i passagerens oprindelige rejseplan, samt, hvis det er relevant
  - en returflyvning til vedkommendes første afgangssted ved førstgivne lejlighed
- b) omlægning af rejsen under sammenlignelige transportbetingelser til vedkommendes endelige bestemmelsessted ved førstgivne lejlighed

c) omlægning af rejsen under sammenlignelige transportbetingelser til vedkommendes endelige bestemmelsessted på en senere dato efter passagerens eget valg, hvis der er ledige pladser.

2. Stk. 1, litra a), gælder også for passagerer, hvis flyvninger er en del af en pakkerejse, medmindre retten til refusion følger af direktiv 90/314/EØF.

3. Hvis en by, et byområde eller en region betjenes af flere lufthavne, og et transporterende luftfartsselskab tilbyder en passager en flyvning til en alternativ lufthavn i forhold til den, som reservationen gælder for, betaler det transporterende luftfartsselskab omkostningerne ved at overføre passageren fra den alternative lufthavn enten til den lufthavn, som reservationen blev foretaget til eller til et andet nærliggende bestemmelsessted efter aftale med passageren.

Artikel 9

Ret til forplejning og indkvartering

1. Når der henvises til denne artikel tilbydes passagererne gratis:

- a) måltider og forfriskninger, som står i rimeligt forhold til ventetiden
- b) hotelophold
  - hvis overnatning en eller flere nætter bliver nødvendig, eller
  - hvis yderligere ophold ud over passagerens oprindelige hensigt bliver nødvendigt
- c) transport mellem lufthavnen og overnatningsstedet (hotel eller andet).

2. Herudover tilbydes passagererne gratis to telefonopringninger, telex-, telefax- eller e-postmeddelelser.

3. I forbindelse med anvendelsen af denne artikel tager det transporterende luftfartsselskab særlige hensyn til de behov, som bevægelsehæmmede personer og eventuelle ledsagepersoner måtte have, samt til uledsagede børns behov.

Artikel 10

Opgradering og nedgradering

1. Hvis et transporterende luftfartsselskab placerer en passager i en højere klasse end den, billetten var købt til, kan luftfartsselskabet ikke forlange yderligere betaling.

2. Hvis et transporterende luftfartsselskab placerer en passager i en lavere klasse end den, billetten var købt til, skal passageren inden syv dage og i henhold til bestemmelserne i artikel 7, stk. 3, have refunderet

- a) 30 % af billetprisen for alle flyvninger på 1 500 km eller mindre, eller

- b) 50 % af billetprisen for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km, bortset fra flyvninger mellem medlemsstaternes europæiske territorium og de franske oversøiske departementer, og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 km og 3 500 km, eller
- c) 75 % af billetprisen for alle flyvninger, som ikke falder ind under a) eller b), herunder flyvninger mellem medlemsstaternes europæiske territorium og de franske oversøiske departementer.

Artikel 11

Bevægelseshæmmede personer og personer med særlige behov

1. Transporterende luftfartsselskaber giver førsteprioritet til transport af bevægelseshæmmede personer og eventuelle ledsagere eller godkendt førerhund samt til uledsagede børn.
2. Ved boardingafvisning, aflysning eller forsinkelser uanset varighed har bevægelseshæmmede personer og eventuelle ledsagere samt uledsagede børn ret til forplejningen og indkvarteringen i henhold til artikel 9 så hurtigt som muligt.

Artikel 12

Yderligere kompensation

1. Denne forordning indskrænker på ingen måde en passagers ret til yderligere kompensation. Kompensation i henhold til denne forordning kan fratrækkes en sådan yderligere kompensation.
2. Medmindre andet gælder ifølge relevante principper og regler i national lovgivning, herunder retspraksis, finder stk. 1 ikke anvendelse for passagerer, der frivilligt har givet afkald på deres reservationer i henhold til artikel 4, stk. 1.

Artikel 13

Ret til at søge erstatning

Når et transporterende luftfartsselskab udbetaler kompensation eller opfylder de andre forpligtelser i henhold til denne forordning, må bestemmelserne i denne forordning ikke fortolkes således, at de begrænser luftfartsselskabets ret til at rejse erstatningskrav over for enhver person, herunder tredjemand, i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse. Navnlig begrænser denne forordning på ingen måde det transporterende luftfartsselskabs ret til at rejse erstatningskrav over for en rejsearrangør eller andre personer, som det transporterende luftfartsselskab har kontrakt med. Tilsvarende må bestemmelserne i denne forordning ikke fortolkes således, at de begrænser den ret, som en rejsearrangør eller tredjemand, der ikke er passager, med hvem det transporterende luftfartsselskab har kontrakt, har til at rejse erstatningskrav over for eller kræve kompensation af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.

Artikel 14

Forpligtelse til at informere passagererne om deres rettigheder

1. Det transporterende luftfartsselskab sikrer, at der ved indcheckningsranken umiddelbart synligt for passagererne er opsat en klart læselig meddelelse med følgende tekst: »Hvis De nægtes boarding, eller Deres flyafgang aflyses eller forsinkes mindst to timer, kan De ved indcheckningsranken eller boardingudgangen få et eksemplar af bestemmelserne om Deres rettigheder, navnlig med hensyn til kompensation og bistand«.
2. Et transporterende luftfartsselskab, som nægter boarding eller som aflyser en flyafgang, skal give hver enkelt passager, der berøres heraf, en skriftlig meddelelse om denne forordnings bestemmelser om kompensation og bistand. Luftfartsselskabet skal også give hver enkelt passager, der berøres af en forsinkelse på mindst to timer, en tilsvarende meddelelse. Desuden skal der til passagererne udleveres detaljerede skriftlige oplysninger om, hvordan de kan henvende sig til det nationale organ, som omhandlet i artikel 16.
3. Med hensyn til blinde og synshæmmede finder bestemmelserne i denne artikel anvendelse ved hjælp af hensigtsmæssige alternative midler.

Artikel 15

Ansvarsbegrænsning

1. Forpligtelser over for passagerer i henhold til denne forordning må ikke begrænses eller ophæves ved f.eks. en undtagelse eller restriktiv klausul i transportkontrakten.
2. Såfremt en sådan undtagelse eller restriktiv klausul alligevel påberåbes over for en passager, eller passageren ikke er blevet korrekt informeret om sine rettigheder, og derfor har accepteret en lavere kompensation end fastsat i nærværende forordning, har passageren fortsat ret til at iværksætte de nødvendige procedurer ved de kompetente retsinstanser eller organer med henblik på at opnå supplerende kompensation.

Artikel 16

Overtrædelse

1. Hver medlemsstat udpeger et organ, der har ansvaret for håndhævelse af denne forordning for så vidt angår flyafgange fra lufthavne beliggende på medlemsstatens område og flyafgange fra et tredjeland til sådanne lufthavne. I givet fald træffer dette organ de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at passagerernes rettigheder overholdes. Medlemsstaterne informerer Kommissionen om, hvilket organ der er udpeget i henhold til dette stykke.

2. Med forbehold af artikel 12 kan den enkelte passager over for et hvilket som helst af de organer, der er udpeget under stk. 1, eller ethvert andet kompetent organ, som medlemsstaterne måtte udpege, indbringe en klage, når den pågældende finder, at der er sket en overtrædelse af denne forordning i en hvilken som helst lufthavn beliggende på en medlemsstats område eller vedrørende enhver flyafgang fra en tredjelandslufthavn til en lufthavn beliggende på medlemsstatens område.

3. De sanktioner, som medlemsstaterne fastlægger for overtrædelse af denne forordning, skal være effektive, stå i forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.

Artikel 17

Rapport

Kommissionen aflægger senest den 1. januar 2007 rapport til Europa-Parlamentet og Rådet om, hvorledes denne forordning fungerer samt resultaterne heraf, navnlig for så vidt angår

— antallet af boardingafvisninger og aflysninger af flyafgange

- en eventuel udvidelse af denne forordnings anvendelsesområde til også at omfatte passagerer, som har en kontrakt med et EF-luftfartsselskab, eller som har en flyreservation, der indgår i en »pakkerejse«, som direktiv 90/314/EØF finder anvendelse på, og som afrejser fra en tredjelandslufthavn til en lufthavn beliggende i en medlemsstat på flyvninger, der ikke udføres af EF-luftfartsselskaber
- en eventuel revision af de kompensationsbeløb, der er fastsat i artikel 7, stk. 1.

Rapporten ledsages om nødvendigt af forslag til retsakter.

Artikel 18

Ophævelse

Forordning (EØF) nr. 295/91 ophæves.

Artikel 19

Ikrafttræden

Denne forordning træder i kraft den 17. februar 2005.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Strasbourg, den 11. februar 2004.

På Europa-Parlamentets vegne

P. COX

Formand

På Rådets vegne

M. McDOWELL

Formand